

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Martyrium

[Basel], 1492

De his qui christum negarunt quomodo debent redire ad penitentiam. Ca.
xij

[urn:nbn:de:bsz:31-333321](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-333321)

martyres signa monstrare: sic et faciunt et pura mente querentibus
innumera miracula ostendunt. Legimus tamen de Marcelliano et Mar-
co fratribus geminis: et clarissimis viris qui cum ad decollandum
professione christi ducerentur: occurrerentque pariter et uxores:
quod illorum blandimentis et paruulorum filiorum aspectu demol-
liti fuerint: quod vir sanctissimus Sebastianus perpendens
exclamauit ad illos: O fortissimi milites nolite per misera
blandimenta coronam deponere sempiternam: et inde ad
pariter conuersus inquit: Nolite timere: non separabunt a
vobis: sed vadunt parare vobis sydereas mansiones: qui
reassumptis viribus cursu suum non solum ipsi: sed et pariter
et alij qui aduenerant gloriosissimum pegerunt. Sed miraculum
certe fuit de nobilissima Perpetua: quae cum coram praefecto pro
christi nominis confessione sisteret: et ad iudicari deberet: pariter
et vir eius afferentes paruulum qui lactabat: diuissimque blandi-
mentis exquereret: quod cum illi viuere vellet moueri nullatenus po-
tuit: dicebat ei: Recedite a me inimici dei quia non noui vos:
quod iteque stetes puerum collo eius applicuerunt: et precibus precabantur
quod paruulo saltim parceret quem enutrire pueniebat et viue-
ret: sed abiecto a se puero nullis illa moueri stetit: aut vo-
ces ullas tractabilis audit. Mens immota manet: lachrymae
voluntur inanes. Quae deum una cum Satyro ad iudicata fu-
it leonibus deuoranda.

Marcellianus. Marcus.

Sebastianus.

Perpetua.

Virgilius.

De his qui christum negarunt quomodo debent redire ad pe-
nitentiam scimus miserimos alii (nitentiam). La. xiiij
quos extetisse qui christum dominum et creatorem suum abnega-
re non sunt veriti: illos ex tota voluntate posse
ad penitentiam reuocare oportere. Sed deest certe
facultas: desunt verba: deest oportuna doctrina. Quod enim ego
in tanto facinore deplorare posse: aut quibus verbis tantum nephas
queri: quod illos a tanta scelesto crimine reuocare: quod cor suum ut la-
pidem indurarunt: et sola interitioe peccati exequendi habere perpetrare vo-
luerit. Eloquutio hic esset Ciceronis necessaria. Sacrae scri-
pturae pitie non parua: sed qualem Hieronymus habuit vel Augustinus
gustinus. Vellet cor meum Francisci charitate ardere

Hieronymus.
Augustinus.
Franciscus.

et tunc scelus hoc possem forte commode deplorare: et fortis-
simis verbis: si casu ista legere pringeret: illorum durissimum
pectus emollire. At cum omnia hec desint: et iuuenis: vix
prima cognoscens elementa: non tante sum arrogantie et homi-
nes illos duros: verbis meis a tanto scelere posse reuoca-
re presumam. Sed sua misericordia et pietate operetur deus qui
vouerit: mihi sufficit sic loqui ut intelligar: et veritate ipsa
nuda sicut nouero simplicitate enarrare. Cum multo siquidem
melius sit vera rustice (ut ait Hieronymus ad damasum) quam
diserte falsa preferre. Et Augustinus ad Hieronymum. In-
comparabiliter pulchrior est veritas christianorum: quam Helena
grecorum: pro ista enim fortissimi nostri martyres aduersus hanc
sodomam: quam pro illa illi heroes aduersus troiam dimicauerunt.
Nam ut ait Iustinus martyr. εσι γαρ η πασα πα ψωδ ιαλιαδος τε και οδυσ
σειας αρχη και τελος γυωη Sed si quis plene
et copiose materiam hanc legere optauerit: legat que ad
Theodolum lapsu fortissime scripsit Chrysostomus. Unde
de plura ad litteram Hieronymus transtulit in diuersis epi-
stolis: quas ad diuersos lapsos scripsit: et in ea maxime quam
fortissimam ad Sabinianum direxit. Hos autem breuiter pro
forma tractatuli que nouerimus explicabimus. Consideraui-
mus enim quod duabus maxime causis homines hi discretione
etatis fruenter: de quibus solum loquimur: sic miserabiliter du-
cti christum deum et deum suum negauerunt. Aut enim ab infideli-
bus causa aliqua detentis fuit hec apposita conditio: quod vel
mortem subeant: vel christi nomen abnegent et viuam: et timore
mortis perterriti: christum negare potius quam pro illius nomine mori
eligunt. Aut pessimi alii: multum diuilecebris aliquibus ille-
cti: sponte et nullo mortis metu instate christum se negatu-
ros offerunt. Sed horum primi coram alijs christianis se: quod pe-
nis deuicti christum et si ore negauerit non tamen corde: quo
firmius illum retinere predicant: cum et illorum infidelium cogno-
scant insanias: et se peccasse ore negando propendant. Que et
si vera sunt quid moraris inter illos amice? Cur illorum se

Hierony.
Augustin?

Iustinus
martyr.

Chryso-
stomus.

Hierony.

minas vxores ducis: vt prole recepta oneratus: tpe nul-
lo aufugere possis? Dicunt cū illis me deinceps cōmorari
neceffe est: nec aufugere possum. Et si ex illoꝝ psuetu-
dine vxores nō ducerem me nō eozum secte crederent: et
p̄iori in periculo remanerē. **H**as tuas excusatiōes dicis:
z quod plus est sic posse saluari miserabiliter seducris.
Non em̄ cognoscas q̄ ante rebellionē nō nisi nomine chri-
stianus fueras: qui p̄ xp̄o mori causa vrgēte recu-
lasti: q̄ vitā tibi cōdonasset eternā: z coronā purpureā p̄ passiōe
geminasset. **S**ed quia nō nisi nomine christianus eras p̄-
dere illud nomē minime dubitasti: defecit spes: defecit fi-
des: que ad mortē tollerandā pro illi⁹ nominis gloria ro-
bustum te militē reddidissent. **S**i ergo nec sp̄e habes nec
fidem: quō xp̄m in corde tuo psiteris. **N**on em̄ si quis me
in corde confitebitur ait dñs: confitebor z ego illū coram
patre meo z angelis s̄ctis suis. **S**ed dixit: **S**i quis me co-
ram hominib⁹ psitebitur. **T**u autē corā hominib⁹ negasti
illum: quō ergo tibi psuasum iri putas: q̄ ip̄e corāz patre
suo z angelis sanctis suis sic manendo psiteatur? **S**ed cō-
uertere ad dñm cuius benignitas ad penitentiā te hortat̄
z nos viam tibi ac modū explanabimus. **N**ec abilioꝝ/aut
promptioꝝ/z inde tibi iocundioꝝ reperiri pōt: q̄ q̄ iterum
magnificentissima nominis **J**esu christi psessione: in eozū
scilicet infidelū/mediū psurgas: z te xp̄ianū nouit psitea-
ris. **C**ulpā ac reatū tuū omnib⁹ palā dicito. **A**bordez quā
p̄ illi⁹ nōis cōfessiōe timuisti exire. **P**roijce q̄cūq; cor tu-
um dilaniāt: z si alit extrahi nequnt: cor ip̄m cū ill euelle.
Et sic audies a **J**esu xp̄o: **I**ntra ī gaudiū dñi tui ī gaudiū
eternū: quod p̄ mei nominis negatiōe a te abstulerā: z p̄
eiusdē noua psessione restituo. **N**ec illis solū hec dicim⁹
qui ob cōditionē apposita ne mozerētur xp̄m negarūt: sed
peioꝝibus alijs qui prodita patris substātia porcorū sili-
quis delectant: idem pdico. **E**t certe hi peioꝝes qui in vo-
luptatū turpia plabētes: precipites in pfundū demergū-
guntur. **H**i deū ventrē volūt habere p̄ xp̄o scruiētes li-

bidini in carne sua gliant: et vt pinguis hostia i morte pes
sinā saginant. Sed q̄cūq; sis: et qualicūq; te ita submerse
ris: redi ad te: manū eleua: et repies dñm subleuātē. **P**ri-
ge cor et mētē vt illi satisfacias: q̄ misericors est et pi⁹ et mul-
te misericordis dñs. **E**t cū sāctissimū illi⁹ nomē respuēdo sic
pditorie peccaueris: quiesce: ne lōgi⁹ a facie dei recede.
Finees. **C**auē ne te **F**inees de q̄ supra mētionē fecim⁹ vna cū ma-
diāite fornicatē ferro haste p̄figat. **A**nteq̄ hec veniāt ad
xp̄m p̄sūmū redi. **I**lli⁹ nomē quē negasti publice p̄fite-
re. **E**ffunde p̄ tā scelesto peccato: p̄ tua salute miseri tui
corpis sanguinē. **S**e q̄re dñm tuū quē pdidisti: qui tamē
sanguinē suū p̄ tua redēptiōe effudit. **N**ec dubites: quin
te recipere velit: qui p̄ se crucifigētib⁹ dixit: **P**ater ignosce
illis quia nesciūt qd faciūt. **N**ōne et ip̄e **M**arcellinū rece-
pit: q̄ cū papa romanus esset et iussu **D**iocleciani et **M**ari-
miani impatorū capet: tormētōz horrore pauefact⁹ duo
grana incensū in sacrificio idolorū obtulit et imposuit: sed
inde p̄uersus ad dñm penitēs suū scelus igemuit: et seip̄z
a papatu deposuit: qui deinde a xp̄ianis nouit in p̄tificē
reassūptus iter capis. **E**t cū nullaten⁹ sacrificare veller:
eū decapitari mādarūt: q̄ ex xp̄iana se sepultura cū indi-
gnū adiudicasset: excōmunicauit om̄es q̄ eū sepelire p̄su-
merēt: et cū xxxv. diebus insepult⁹ maneret: eius succes-
sor **M**arcellus a **P**etro ap̄lo admonit⁹ eū deuotissime se-
peliuit. **Q**uid nōne et plures alij q̄cū diuisis ex causis an-
tiquit⁹ idolis sacrificassent: nō despantes de xp̄i misericor-
dia: p̄uersi ad dñm misericorditer suscepti sunt. **N**am q̄te
sit misericordie: et q̄te (vt ita loquar) nimie ineffabilisq;
clemētie p̄pheta nos docet. **M**isator inquit et misericors
est dñs: et agēs penitētiā sup malicijs. **N**ō em̄ venit voca-
re iustos sed peccatores in penitētiā. **I**miteris ergo istos
nec te mortis imago detreat: q̄ pena parua videbit̄ si sce-
lus tuū debite p̄siderare volueris. **A**t si omnino pusilla
nimis existis: mortēq; etiā p̄timescis: inf̄ illos saltē secre-
tiori mō q̄ noueris penitētiā tecū page. **C**ōfiteri xp̄ianis

Marcellin⁹

Finees.

cū qbus te repiri p̄tigerit reatū tuū. **P**lāge tuū scel^o: la^o
chrymas e corde euelle: nec cesses: qulq; in hoc mūdo vi^o
uere te pmiserit deus. **P**lāge q; poti^o misere viuere vel:
q; gliose p xpi nomie mori: q; statim gliaz tibi p̄donaret
etnā. **N**ec mēs tua incredula bonoz re p̄missiōe desperet
Nā uiuo ego dicit dñs. **H**olo mortē pctōris: nisi p̄uertat
a via sua ⁊ uiuat. **U**ñ ⁊ p̄ p̄phetā tu reliq̄sti me: tñ reuer
tere ⁊ suscipiā te dicit dñs: **R**eūtūmī ⁊ salui eritis q; estis
in extremis t̄re. **R**ecordamī hoz ⁊ ingemiscite: ⁊ agite pe
nitentiam qui erratis. **N**am vt ait **H**ieronymus ad **S**abi
nianum. **I**n illo deniq; populo: a quo crucifixus est chri
stus: a quo in ligno suspensus: a quo pendens irrisus: a q;
lancca vulneratus: a quo felle ⁊ aceto potatus: erāt mē
bra christi: pro quibus dixit: **P**ater ignosce ill q; nesciūt
qd faciūt. **Q**uid aut̄ p̄uerso nō ignoscit: q; homicida de
speret si in sp̄e redit^o: ē: a q; etiā xps occisus ē? **C**redidert
inde multi: donat^o ē eis sāguis xpi: vt magis eū biberēt q;
liberarent: q; rei de illo effuso tenerent. **N**ec ille. **H**abe
as ergo sp̄e certā in **J**esu dño tuo: illa nāq; in altū faciliē
te eleuabit: nec sine illa vt ait **C**hryso. saluari poteris.
ΤΗ ΓΑΡ ΕΛΠΙΔΙ ΕΣΩΘΗΜΗΡ ΑΥΤΗ ΓΑΡ ΑΥΤΗ ΚΑΘΑΞΕΡ
σειρατις χρυση των ουραμου εξαρτίσθισαυ τας ημε
τερας διαβασσει ψυχας κατα μικρον προς τω
υψος εκειμου αμελκουσα τοισ σφοδρα εχομημοις
αυτης και του κλυδωμοσ ημασ των βιωτικων υπε
ραιρουσα κακων **N**on ḡ p̄ istas indurat^o ⁊ desperat^o in
peccatis q; cūq; negādo xpm iterū crucifixisti: cū p̄ te ad
patrē ille orauit: ⁊ te recipere sit parat^o. **N**e patiaris tātū
tibi ⁊ tanto **J**esu christi labore questū spūalium gratia
rū deperire censū. **P**eribis certe si p̄sistas in peccis: ⁊ exa
cerbes deū in actibus tuis. **N**ā **H**ieronymus de peniten
tia. **N**ihil inqt̄ ita offēdit deū: q; desperatiōe malozū be
rere peiorib^o: licet ⁊ ip̄a desp̄atio incredulitatis inditiū sit
Qui ei desperat salutē nō putat futuz eē iudiciū. **Q**d si
in etueret: vtiq; bōis opib^o iudici se p̄pararet. **N**ec te amā
f ij

Hierony.

Chryso.

Hierony.

Cyprianus.

tissime deterreat inueteratio peccati. Audi quid dixerit Cyprianus ad demetrianū. Null^o inquit aut peccatis retardetur: aut annis: quo minus veniat ad cōsequēdā salutē. In isto mōdo ad hec manēti penitētia nulla sera est.

Chryso.

Hierony.

Recupera ergo animi tui vires: et exurge de terra: et excutere puluerē: et statim terrebis inimicus. Nā vide illi^o intētionē (que vt asserit Chryso^{stomus} ad Theodolū lapsū et Hieronymus ad Sabinianū) hec fuit: q̄ ita te deijceret vt nunq̄ amplius resurges: sed si te videat exsurrexisse de terra: et rursus ad bellū p̄tra ip̄m p̄paratū: hac tua audacia deterrebitur: et q̄to promptior maiora p̄sumes: tāto ille infirmior fragiliorq̄ reddetur. Hec em̄ alia de causa iudā desperationis vinculo rapuit: nisi q̄ reditū ad salutē timuit: si zelus suū penitētia reformasset. Nam vt illi inquit si hoc esset vt eos qui semel lapsi sūt de via recta redire ad priorē cursū volūtas diuina phiberet: aut nullus/ aut valde pauci introirēt in regnū celoꝝ. Immo vero eos quos p̄spicuos iter p̄tes et in admirationē habem^o: post lapsus peccatoꝝ inuenim^o esse tēpatos. Qui em̄ vehementer fuerāt in malis: p̄si rursus ad bona eadē nihilo minus vtunt̄ vehemētia: p̄sci sibi q̄ in mltis teneant̄ obnoxij. Ideo metuit diabolus et tremuit: ne q̄s forte horū initiū aliq̄ penitudinis capiat: si em̄ ceperint iā nequnt retineri: sed in modū ignis penitētie calore succēsi: auro purgato purgatiores reddūt animas suas: itineris sui habētes cautelā maximā ex p̄teritoꝝ errore gestoꝝ: atq̄ in hoc pene etiā eos qui nullos vnq̄ incurrerūt lapsus vidētur p̄ceder: dū cautiores eos reddit expiētia. Peccati ei

Lactātius.

p̄sciētia (vt ait Lactātius institutionū suā libro iij) et metus pene: religiosiorē facit: et semp̄ mltō firmior est fides quā reponit penitētia. Curādū ergo vt in hac vita dū licet penitētiā totali cordis p̄tritiōe pagas: qm̄ post mortē

Cyprianus.

nullus penitētie loc^o datus est: vt ait Cyprian^o cōtra demetrianū. Nullus satisfactiōis effect^o est hic vita aut adimū aut tenet: s̄ saluti eterne/ cultu dei et fructu fidei p̄

uidef. Sed vnā facim⁹ questionē: an quis de xp̄iani nomī
nis p̄fessione interrogat⁹ taceat: ad pctm̄ illi capitale cōpu
tetur? Ad aliquo in casu sic esse venerabiles affert docto
res: vt si ex taciturnitate hac dei honor tolleret⁹ ⁊ gl̄ia: qz
vt se nō firma opiniōe xp̄ianū esse ostēderet: vt q̄ ip̄a ita
sit derisibilis fides q̄ nemo illā audeat p̄fiteri: scelus hoc
esse mortale p̄cludūt: hortanturq; in t̄li casu xp̄ianum se
omnimode p̄fitendū. Sed si non p̄ncipalit̄ seu imediate
ad religionē inspiciētes illi q̄ interrogant: sed ad odia alia
vt derisiones: vt q̄s forte noscerēt xp̄ianos occiderēt: vt
alia via male tractarēt: ⁊ q̄s hoz timid⁹ taciturnitate il
loz man⁹ effugere posset: peccatū nō esse mortale p̄feti
unt. Per quē modū ⁊ incipos vt diximus penitētes vbi
xp̄i nō ledat honor vitaz cū taciturnitate ducere possūt.

Decrebra inuocatiōe nomis Jesu christi tēpo
re martyrij **Ca. xiiij.**

Ergo oīa in vnū cōprehēdam⁹ maxia res est
martyriū: ⁊ difficilis: nec alijs cōpetēs q̄ his q̄
xp̄i spiritu inflāmati ad hoc feruēter aguntur:
quē sp̄s feruorē donare cōsuevit dñs diuersi
mode electis suis: vt aliquib⁹ gratis tribuisse videat. Si
cut Bonifatio Adriano Clauiculario ⁊ plib⁹ alijs: q̄ cuz
publicani essēt: subita dei gr̄a ad xp̄i testimoniū mirabili
accesserūt feruore. Fuerūt ⁊ alij q̄ diuturnis oratiōib⁹ B
a christo dño impetraf potuerūt. Adeo vt Carpasius inf
cetera oraret: q̄ si eū gl̄ia martyrij dignū iudicasset: ex la
pide spelūce aqua limpīdissima emanaret: q̄ dño p̄stan
te securus ad certamē p̄perauit: ⁊ palmā martyrij fortit̄
dimicādo p̄meruit. Ideo ait Cyprian⁹ libello de habitu
virginū: Durus ⁊ ardu⁹ limes q̄ tēdit ad gl̄iam et p̄hunc
vite limitē martyres p̄gūt. Et ergo limitē hūc de q̄ Cy
panus dixit nos faciliē penaz tpe trāseam⁹: nihil fortius
repiri q̄it: nihil iocūdi⁹: nihil accōmodari⁹: q̄ crebra Jes
su xp̄i nomis inuocatio. Illd̄ em̄ est nomē mirabile (vt pi⁹
f. iij)

Bonifacius.
Adria. Cla
uicularius.